

FARNÍ KOSTEL sv. PETRA A PAVLA

ZRCADLA DO HISTORIE

MÍSTA ZTRACENÁ
PO CELOMĚSTSKÉM
POŽÁRU 1820

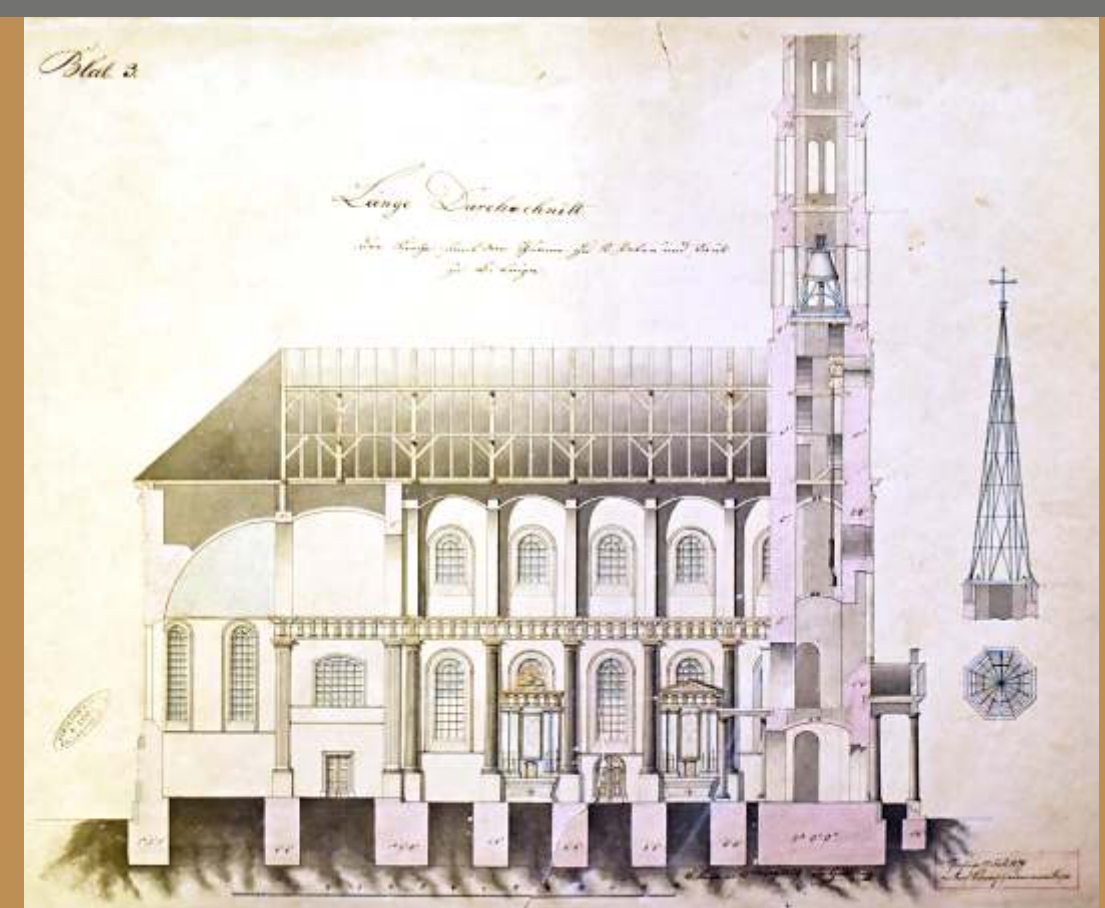
3

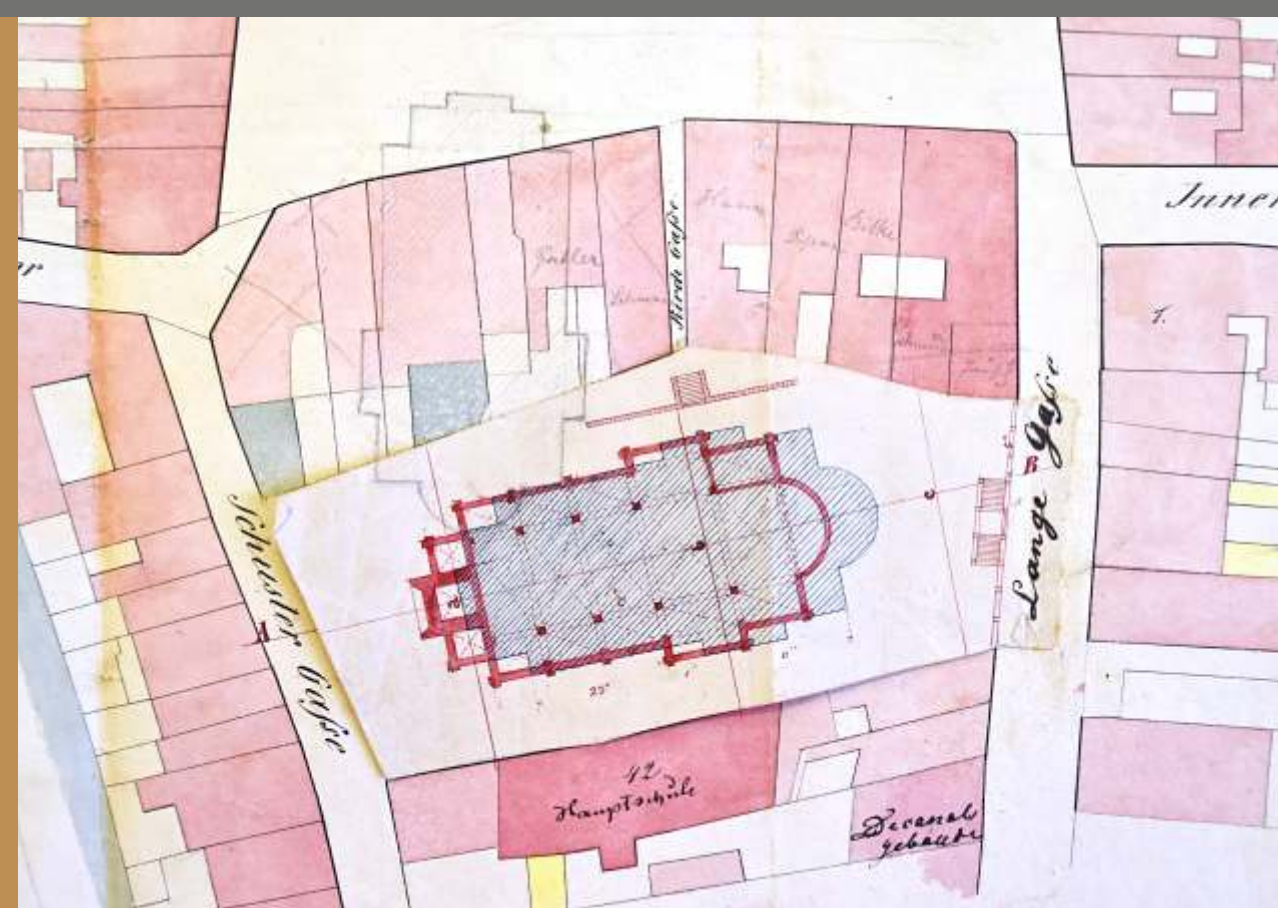
„Kostel musíme rozebrat, hrozí nám zřícením. Ale už sbíráme na nový. Postavíme ještě větší a krásnější. Dokonce už máme plány. Ten se vám bude líbit.“

Před rokem 1850 (nedatováno), Rudolf Elbel, Plán na výstavbu nového kostela v České Lípě. Projekt i s detaily tesařských konstrukcí na stavbu klasicistního jednolodního síňového kostela s fasádou v podobě průčelí antického chrámu a osovou věží na opačné straně podepsaný městským stavebním inženýrem.

1859, J. Fruytter, Jediný zachovaný list z projektu na výstavbu nového kostela, k němuž je zachován i podrobný popis a rozpočet celkově na 50 961 zlatých a 49 krejcarů.

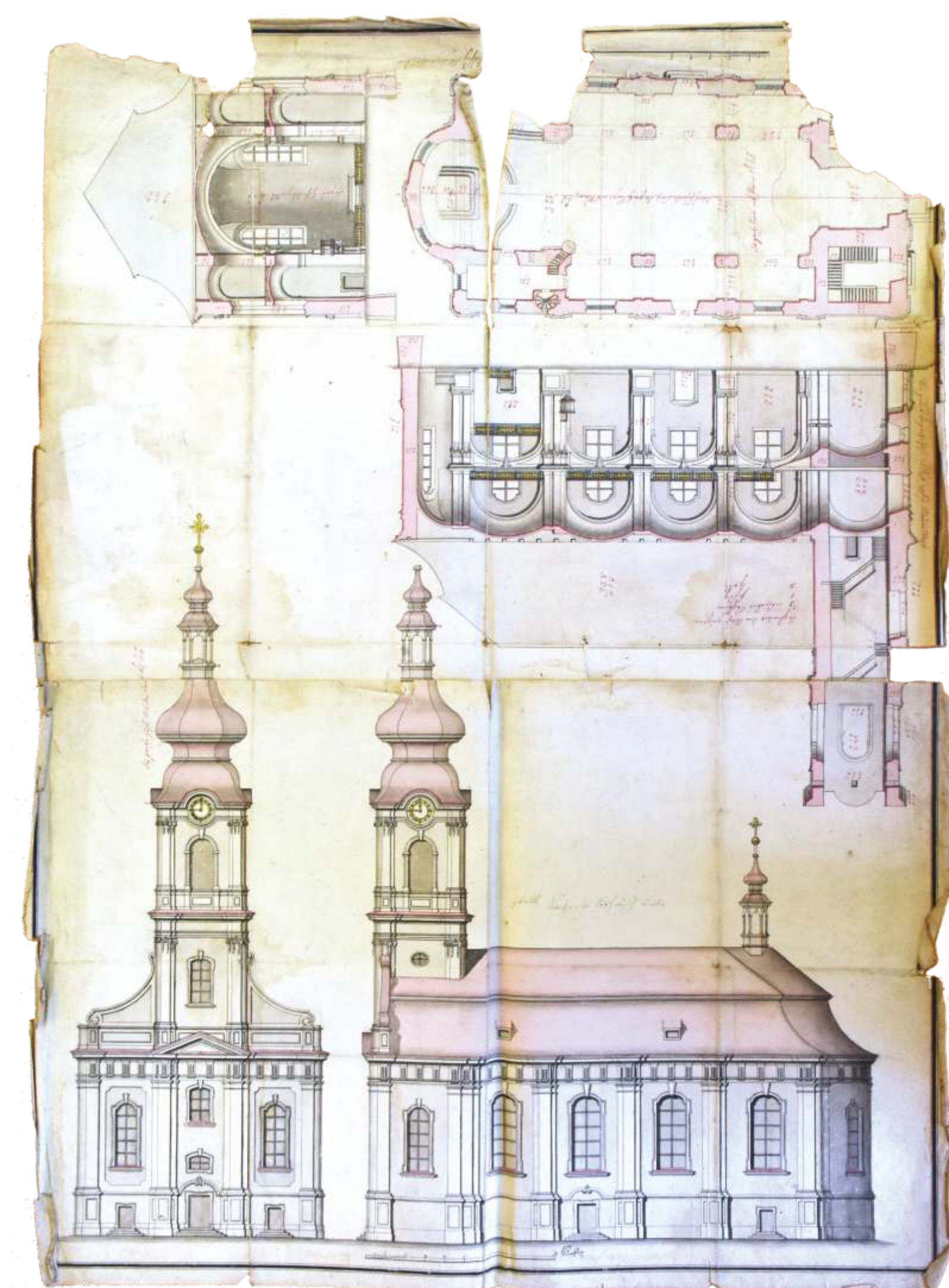

1865, Situations-Plan des Marktplatzes von Böhm. Leipa, Situační plán centra České Lípy, na němž je zakreslena hlavní náměstí a kostelní náměstí s půdorysem možného nového kostela. Zajímavý je i tužkový zákres půdorysu kostela se severojižní orientací v místě západního bloku domů mezi náměstími.

Osudovým zlomem pro dějiny děkanského chrámu byl rok 1787, kdy 6. října vypukl v Zámecké ulici požár, který během několika hodin zničil celé město. Vysoká věž kostela, narušená již před požárem trhlinami statického původu, se zřítíla a prorazila klenbu kostela nad kůrem. Tudy pronikl oheň na půdu a zničil celou střechu. Shořelo rovněž veškeré dřevěné zařízení s výjimkou vybavení sakristie, kryté dvojitou klenbou a zabezpečené železnými dveřmi. Zbyly pouze kamenné zdi, pastoforium a poškozená klenba, vše vystaveno podzimním deštům, které po čase dílo zkázy dokonaly. Tentokrát nevydržela klenba presbytáře a její padající trosky zničily i pastoforium.

Po požáru celého města zůstal vyhořelý kostel nezabezpečen a byl tak přístupný různým živlům, které se po zdecimovaném městě pohybovaly. A tak se záhy zjistilo, že lupiči již vnikli do starší berkovské hrobky z níž byly ukradeny cínové či měděné sarkofágy Jaroslava a Zdislava Berky. Aby zabránili podobným škodám v dalších kryptách, přemístili ostatní tumby do sakristie, která nyní sloužila jako skladiště všech cenných předmětů, jež přežily zkázu a byly v kostele nalezeny. Vstup do sakristie byl zazděn, ale zloději se nezastavili před žádnou překážkou. Zazděný vchod prolomili, sarkofágy rozbili a veškerý cenný kov spolu s dalšími uloženými předměty uloupili. Rozházené a zanechané kosti ze zničených rakví byly pohřbeny pod sakristií.

Zoufalá situace měšťanů a další historické souvislosti byly příčinou pomalého přístupu obce k opravě kostela. Došlo sice k výstavbě či opravě presbytáře a započaly i další stavební práce jejich pokračování však přerušil v roce 1820 další městský požár. Stav obvodových zdí kostela se opětovně zhoršil a jeho oprava již v tehdejší situaci nepřicházela v dohledné době v úvahu. Proto bylo v roce 1836 povoleno jeho stržení a rozprodání stavebního materiálu měšťanům. Poslední zbytky zdí pak odstranily úpravy terénu v padesátých a pak sedmdesátých a osmdesátých letech 19. století, vyrovnávající svažitý terén náměstí. Odkopaný materiál sloužil v roce 1875 k zasypávání tzv. Cihlářského rybníčku na okraji, v tomto roce založeného, Městského parku. Po celé 19. a ještě na počátku 20. století se však nadále usilovalo o znovupostavení chrámu. Ale přes založení nadace pro výstavbu nového farního kostela, vyhlášení rozsáhlé finanční sbírky a vypracování několika architektonických návrhů k postavení nového svatostánku bohužel nikdy nedošlo.

Nedatováno, nesignováno, Stath Kirche in Böhmisch Laiba (špatné jméno). Projekt na kostel v pozdně barokním stylu s mohutnou osovou věží v průčelí.

Česká Lípa

Regionální turistické informační centrum Česká Lípa

Doprovodné materiály k výstavě jsou k dispozici v Regionálním turistickém informačním centru Česká Lípa na náměstí T. G. Masaryka

Výstavu připravil Vlastivědný spolek Českolipska ve spolupráci s městem Česká Lípa v roce 2020 | Odborná příprava a vedení, texty, foto: Mgr. Michal Panáček, Ing. Jaroslav Panáček | Grafické zpracování a foto: Rudolf Živec, Attila Vörös
Zdroje archivních a obrazových podkladů: Vlastivědné muzeum a galerie Česká Lípa, Státní okresní archiv Česká Lípa, Národní památkový ústav, soukromé archivy J. Panáčka a J. Kratochvíla
Mapové podklady © ČÚZK